

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Скляр Тетяна Петрівна

*аспірантка кафедри вищої математики
та економіко-математичних методів,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

Війна в Україні триває і продовжується руйнування економіки. Діяльність суб'єктів господарювання відбувається в складних умовах, які її обмежують. Відновлення та розширення експортних можливостей України на сучасному етапі потребує нового концептуального підходу до розвитку зовнішньої торгівлі країни. Такий підхід повинен передбачати аналіз існуючих експортних можливостей, зростаючих ризиків для партнерів, потенціалу зовнішніх ринків, відповідних позицій української продукції на цих ринках, можливостей подальшої лібералізації режиму доступу до внутрішніх ринків країн-партнерів. Фахівці Центру Разумкова вважають, що інтеграція економіки України в економіку Європейського Союзу створює додаткові конкурентні переваги для країни особливо в умовах сталої тенденції формування певної економічної автономії основних економічних центрів світового господарства, забезпечення їх економічної безпеки у стратегічних галузях на основі процесів ресорсингу, диверсифікації, відтворення та формування регіональних стійких мереж доданої вартості [1].

До складу поточних позитивних впливових факторів експортно-імпоротно-діяльності суб'єктів господарювання входить такі фактори як: розширення різномірних контактів з іноземними організаціями, що сприяє просуванню національних інтересів й ініціатив на світовій арені; зміцнення коаліції країн солідарних з Україною; відновлення середньострокового бюджетування; зростання фінансової стійкості завдяки надходженням від міжнародних партнерів; урядові дії в успішному подоланні енергетичної кризи; сповільнення зростання цін на продовольчі товари; зміцнення гривні на готівковому валютному ринку. Слід сказати, що Україна має обґрунтовану, системну стратегію відновлення країни протягом 10 років, яка передбачає стрибок від перехідної (транзитної) економіки до економіки, що розвивається. Ця стратегія отримала схвалення та підтримку від міжнародних партнерів. Стратегія уже реалізується, оскільки діє унікальна електронна платформа Advantage Ukraine, на якій зібрано понад 500 інвестиційних

проектів та можливостей у 10-ти галузях економіки [2]. Для відродження України здійснила ряд кроків, зокрема, засновано Фонд підтримки малого та середнього бізнесу, Фонд відновлення та трансформації економіки, Фонд відновлення майна та зруйнованої інфраструктури, Гуманітарний фонд.

Багато вчених визнають, що в сучасних умовах прискоренням вирішення проблем у вітчизняній економіці є інноваційний розвиток експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання, який забезпечується систематичною результативною успішною співпрацею з міжнародними фінансовими інститутами та перспективою довгострокової підтримки країни міжнародними партнерами для створення макроекономічної стійкості і безпеки [3; 4]. Інноваційний розвиток експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання відрізняється від існуючих форм звичайного розвитку цієї діяльності своїми новими якісними ознаками, а саме адаптивною реакцією на зміну умов зовнішнього середовища й засобом підвищення ефективності використання внутрішніх резервів, які забезпечує експортно-імпортний потенціал. Фахівці відмічають, що війна в Україні змінила зміст імперативу інноваційного розвитку світової економіки, який до цього часу складався з формування організаційно-економічного механізму міжнародного науково-технічного розвитку як системи взаємовідносин між державами, науково-технічною сферою та ринковими важелями, спрямованого на прирощення наукового знання та забезпечення постійного вдосконалення і оновлення техніко-технологічної бази виробництва продукції інноваційного характеру [5].

Щодо сучасного визначення інноваційного розвитку експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання, то доцільно скористатись рекомендаціями вчених Пономаренко В.С., Малярець Л.М., Бараннік І.О., Балюк Ю.С., які його розглядали як незворотну, спрямовану, законотвірну зміну стану цієї діяльності в новий якісно-кількісний рівень, який обумовлений інноваціями в ефективно використанні експортно-імпортного потенціалу цих суб'єктів господарювання [6]. Вчені, також, обґрунтували положення концепції трансформації інноваційного розвитку експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання (ЕІДСГ) в воєнних та повоєнних умовах, які фундаментально розкривають зміст та сутність цього розвитку. Положення концепції трансформації інноваційного розвитку ЕІДСГ стверджують, що в умовах війни та в повоєнний час допомога розвинених країн та міжнародних організацій прискорюють інноваційний розвиток; державне управління інвестиціями сприяє інноваційному розвитку експортно-імпоротної діяльності; трансформація інноваційного розвитку буде відбуватись в кілька етапів; за допомогою інноваційного розвитку ЕІДСГ успішно реалізується системна

економічна стратегія відновлення країни; державна підтримка розвитку підприємницької діяльності сприяє інноваційному розвитку ЄІДСГ; новими ознаками інноваційного розвитку ЄІДСГ є навчання шляхом експорту, цифровізація цієї діяльності, інноваційна конкурентоспроможність людського капіталу, збільшення інноваційно активних підприємств, диференціація походження інвестицій та перевірка їх чистоти, перехід у міжнародній торгівлі від практики *off-shoring* до *friend-shoring*, встановлення критеріїв для визначення дружніх інвестицій; результати оцінки, аналізу, діагностики, моніторингу інноваційного розвитку ЄІДСГ створюють аналітичну основу інструментів страхування воєнних ризиків, що є однією з передумов залучення прямих іноземних інвестицій; формування достатнього рівня експортно-імпортного потенціалу забезпечує інноваційний розвиток ЄІДСГ та її стійкість; в процесі міжнародного науково-технічного співробітництва здійснюється інноваційний розвиток ЄІДСГ; управління інноваційним розвитком ЄІДСГ полягає у виборі найкращого варіанту цього розвитку; конкурентоспроможність забезпечує інноваційний розвиток ЄІДСГ. Тут слід додати два важливих моменти, а саме: інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку експортно-імпортної діяльності суб'єктів господарювання складає ознаковий простір цього розвитку, перелік основних аналітичних задач та набір математичних інструментів вирішення задач; фінансову підтримку суб'єктів господарювання державного сектору економіки, які інноваційно розвивають свою експортно-імпортну діяльність, доцільно здійснювати за рейтингом їх рівня розвитку. При такому підході забезпечується раціональний розподіл та використання державних коштів, які спрямовуються на інноваційний розвиток суб'єктам господарювання.

Список використаних джерел:

1. Інформаційні матеріали сайту Центру Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/komentari/yaki-investytsii-slid-zaluchaty>
2. Сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a1554595-5306-44ac-90a7943745ba06f0&title=UkrainaRozvivatime>
3. Ліпич Л.Г., Хілуха О.А., Кушнір М.А. Навчання шляхом експорту як джерело інноваційності підприємства. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 3. С. 62–67.
4. Овандер Н.Л., Орлова К.Є. Структурні індикатори інноваційної моделі розвитку національної економіки. *Ефективна економіка*. 2019. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7187>
5. Михайлишин Л.І. Транснаціоналізація світової економіки: інноваційний аспект: монографія. Вінниця: ДонНУ, 2016. 314 с.
6. Пономаренко В.С., Малярець Л.М., Бараннік І.О., Балюк Ю.С. Положення концепції трансформації інноваційного розвитку експортно-імпортної діяльності суб'єктів господарювання у воєнних і повоєнних умовах. *Проблеми економіки*. 2023. № 2 (56). С. 87–98.